

شمایل تازه از چهره 2 زن متفاوت

عمره همدل و همفکر مختار است اما ناریه گرچه همفکر او نیست اما همدلی‌اش را با مختار نمی‌توان مطلقاً انکار کرد...

عمره همدل و همفکر مختار است اما ناریه گرچه همفکر او نیست اما همدلی‌اش را با مختار نمی‌توان مطلقاً انکار کرد شمایل تازه از چهره 2 زن متفاوت

جام جم آنلاین: اکنون که سریال #171;مختارنامه& raquo; به پایان خود نزدیک می‌شود، فرصت خوبی است تا برخی ویژگی‌ها و عناصر درونی‌تر این مجموعه تلویزیونی را چه از حیث فرم و ساختار روایتی و چه از نظر مضمون و درونمایه اثر مورد واکاوی قرار دهیم. بی‌تردید یکی از نقاط مثبت این سریال را باید در شیوه شخصیت‌پردازی و روان‌شناختی آنها دانست. کارگردان تلاش کرده تا تصویری خاکستری از این شخصیت‌ها خلق کند و به جای تصویر رمانتیک تصویری دراماتیک و انسانی از آنها ارائه دهد؛ انسانی نه از حیث اخلاقی بلکه از منظر تاریخی - روان‌شناختی. به این معنی که آدم‌های قصه فارغ از ارزشیابی‌های اخلاقی و ایدئولوژیک واجد ویژگی‌های انسانی با تمام ضعف و قوت‌هایش هستند.

مصادیق بارز این مدعا را می‌توان در نوع رفتارشناسی ناریه و عمره همسران مختار جستجو کرد که اتفاقاً به واسطه موقعیت مشابهی که از حیث حقوقی با مختار دارند، فرصت خوبی را برای یک قیاس شخصیت‌پردازانه هم از لحاظ روان‌شناختی و هم از حیث نمایشی و درام ایجاد کرد. واکنش آن دو در قبال قیام مختار و نوع همراهیشان با وی گرچه مبین تفاوت و چه بسا تضاد آشکاری است اما یک حس مشترک را می‌توان در هر دوی آنها تشخیص داد و آن هم عشق به مختار است. آری حتی نوزدن‌های ناریه را باید نشانی از عشق او به مختار دانست. عشق زنی به شوهرش که از ترس از دست دادن او با عقاید و آرمان‌هایش مخالف یا مقاومت می‌کند تا شویش را برای خودش نگه دارد.

زندگی کنار مختار بزرگ‌ترین آرزوی اوست. مخالفتش با مبارزه مختار و حتی قدرت‌طلب خواندن او نیز ناشی از ترسی است که او برای کشته شدن مختار و از دست دادن او دارد. البته می‌توان در میزان عشق او به مختار در نسبت با عمره شک کرد اما نمی‌توان آن را انکار کرد. در واقع هر دوی آنها عاشق همسر خویشند اما با روش و منشی متفاوت. عمره همدل و همفکر مختار است اما ناریه گرچه همفکر او نیست اما همدلی‌اش را با مختار نمی‌توان مطلقاً انکار کرد. وقتی همدلی و همفکری کنارهم قرار بگیرد آنگاه می‌توان همراهی را تجربه کرد و این فرق بزرگ عمره با ناریه است. از این‌روست که عمره حتی پیش از مختار به شهادت می‌رسد تا ثابت کند پشت هر مرد بزرگی زنی وفادار و صبور قرار دارد. تسلیم شدن ناریه به اسارت آل زبیر بیش از آن‌که از بی‌وفایی او باشد، ناشی از ترسی است که او از مرگ دارد. ناریه تنها همدل و همسر مختار بوده است نه همفکر او تا اینکه جان در راه آرمان‌هایش بدهد. عهد و پیمان او با مختار زمینی بود، وگرنه مثل عمره آسمانی می‌شد.

نکته: چهره‌ای که از ناریه می‌بینیم تلخ است نه سیاه، مخالف است اما معاند نیست، زمینی است نه آسمانی، انسانی است و نه قدسی و... حتی می‌توان او را واقعی‌تر و باورپذیرتر از عمره دانست. جنس و سطح بازیگران این نقش‌ها را نیز در ایجاد این تصاویر متفاوت نباید نادیده گرفت

واقعیت این است که نمی‌توان ناریه را شخصیتی منفی قلمداد کرد او بد نیست فقط ضعیف است، زمینی است و آرمانی بلند و ایمانی محکم ندارد. او زنی معمولی است که به‌واسطه مجاورت با مقام مختار و وفای عمره کمی کوچک به نظر می‌رسد. در واقع چهره‌ای که از ناریه می‌بینیم تلخ است نه سیاه، مخالف است اما معاند نیست، زمینی است نه آسمانی، انسانی است و نه قدسی و... حتی می‌توان او را واقعی‌تر و باورپذیرتر از عمره دانست. جنس و سطح بازیگران این نقش‌ها را نیز در ایجاد این تصاویر متفاوت نباید نادیده گرفت. نوع بازی‌نسرین مقابلو و حتی تن صدا و حس نگاهش را نیز می‌توان در شکل‌گیری شخصیت ناریه لحاظ کرد همچنان که فیزیک فریبا کوثری و معصومیت کودکانه‌ای که در صورتش موج می‌زند را نمی‌توان دست‌کم گرفت. به این موارد باید سابقه ذهنی و حافظه تاریخی مخاطب درباره این بازیگران را اضافه کرد که مجموع آنها در شکل‌گیری این شخصیت‌های تاریخی موثر بوده است. همین نسبیت و تصویر خاکستری را می‌توان از طریق واکنش‌های عاطفی و بازخورد تماشاگران به این دو زن نیز تحلیل کرد.

شاید اکثر مخاطبان با عمره به دلیل همراهی بیشتر با قهرمان داستان همدلی بیشتری داشته باشند اما از ناریه هم متنفر نیستند. از رفتارهای او حرص می‌خورند اما می‌دانند که او در سینه‌اش علاقه به مختار می‌تپد. جالب این‌که در نظرسنجی سایت سیما فیلم نسرین مقابلو به عنوان بهترین بازیگر زن سریال مختارنامه انتخاب می‌شود تا ثابت شود که گاهی بازی خوب می‌تواند ضعف‌ها و حتی بد بودن شخصیت را نیز خنثی کرده و جذابیت کاراکتر را حفظ کند. حتی کسانی که حکم بر ظالم بودن ناریه می‌دهند جذابیت نقش را انکار نکرده که این مساله به بازی خوب و تاثیرگذار نسرین مقابلو در نقش ناریه برمی‌گردد. جالب‌تر از این تمایزی است که مخاطب هوشمند سریال بین نقش و بازیگر قرار می‌دهد و به جای واکنش احساسی - عاطفی، تحلیلی منطقی - عقلانی ارائه می‌کند.

فارغ از تفاوت‌های رفتاری و اعتقادی این دو هوو، دقت و ظرافت نویسنده و کارگردان در خلق این شخصیت‌ها را باید مورد مذاقه قرار داد که با پرهیز از نگاه کلیشه‌ای و سیاه و سفید تلاش کرده‌اند شخصیت‌پردازی و واقعیت‌های روان‌شناختی آن را فدای مصلحت‌های

درام و حساسیت قصه نکرده و حتی از این طریق، 2 روایت متفاوت اما متوازن از قیام مختار و شخصیت او را به تصویر بکشند. این ظرافت و ظرفیت، مخاطب را با قصه و آدم‌هایش نزدیک‌تر کرده و باورپذیرتر می‌کند. واکنش عاطفی مختار در مقابل خبر شهادت عمره یکی از زیباترین و متفاوت‌ترین لحظاتی است که از مختار می‌بینیم. گریه مردانه او در تنهایی بسیار تاثیرگذار و محزون است؛ صحنه‌ای که نشان می‌دهد یک قهرمان جنگجو به همان اندازه‌ای که شجاع و دلیر است، می‌تواند عاشق هم باشد.

سیدرضا صائمی / جام جم